

KULTUR**Motståndsgrupp.** 100 år sedan Sophie Scholl föddes

Vita rosen var en hoppets fackla i Tredje riket

Syskonen Scholl och deras kamrater insåg att något måste göras mot den nazistiska regimen. Deras vapen i motståndskampen var flygblad, framställda med en primitiv tryckutrustning. Innehållet var färgat av en kristen verklighetsuppfattning, i motsats till den darwinistiskt inspirerade nazistiska verklighetsuppfattningen, skriver Christian Braw.

Vita rosen är namnet på den motståndsgrupp i Tyskland som 1942–43 genomförde en rad riskabla aktioner mot den nazistiska regimen. Det kostade dem livet.

För att förstå deras mod är det viktigt att ge akt på två faktorer. Den första är den oerhörda entusiasm som omgav Adolf Hitler under hans första år vid makten. Den andra är den nazistiska terrorn. Av Europas folk var det tyska folket det första som drabbades av den. Mord, misshandel, avsked och indoktrinering var flitigt använda medel.

Om man betänker hur många som i nutida västerländska samhällen accepterar en allt trängre åsiktskorridor, hur många som tiger eller anpassar sig till politisk korrekthet utan den minsta risk att mista liv eller hälsa, så förundras man inte över likriktningen i Tredje riket.

Därtill kommer en tredje faktor: nazisternas skicklighet som ledare för en massrörelse. Framför allt var de mycket skickliga ungdomsledare och tog upp den tyska ungdomsrörelsens arbetsformer.

Också de mest kända inom Vita rosen – syskonen Hans och Sophie Scholl – drogs med i detta. Men snart visade det sig att Hitlerjugend och Bund Deutscher Mädel var något annat. Den frihet och individualism som hade varit ung-

●●● **Tro dem inte [nazisterna], de är vargar och domptörer och de missbrukar det tyska folket fruktansvärt.**

Robert Scholl far till Hans och Sophie

domsrörelsens kännetecken, fanns det inget rum för. När Hans Scholl ville låta sin grupp ha en egen vimpel blev det en stor konflikt.

Det klarnade för Hans vad det hela handlade om. Här gällde inte livsglädje, idealitet och gemenskap – här handlade det om att fostra soldater till Hitlers arméer.

Syskonen Scholls föräldrar hade insett det mycket tidigt. Fadern, som var jurist och borgmästare, sade: "Tro dem inte, de är vargar och domptörer och de missbrukar det tyska folket fruktansvärt." Den gången lyssnade inte familjens ungdomar. Några år senare

började det dock klarna att konflikten kring ungdomsgruppens vimpel hade mer att säga.

Nu var de unga vuxna. Flera av de unga männen i deras bekantskapskrets var inkallade till krigstjänst på östfronten och fick där uppleva den skoningslösa terrorn mot civilbefolkningen. Hösten 1942 förbyttes de tidiga triumferna av ständiga motgångar. Den värsta var Stalingrad, där över 300 000 tyska soldater gick under.

Samtidigt ökade repressionen i hemlandet. Angiveri, korruption och maktmissbruk frodades.

Nu insåg syskonen Scholl och deras kamrater att något måste göras. Bland kamraterna fanns Alexander Schmorell och Christoph Probst.

Deras vapen i motståndskampen blev flygblad, som de framställde med en primitiv tryckutrustning. De lyckades trycka och sprida sammanlagt sex flygblad. Redan framställningen var riskabel. Att köpa stora mängder kopieringspapper var att ta en risk – att sprida dem var att ta en ännu större risk.

Många sändes med post, men då gällde det att köpa kuvert och frimärken i stora mängder. Det gällde att söka upp olika inköpsställen och att inte köpa så ofta att det väckte misstänksamhet. Angiveriet och rädslan var massiva motkrafter.

Redan i sitt första flygblad manade Vita rosen till kamp utan våld: "Varje individ måste medvetet ta sitt ansvar som tillhörig den västerländska kristna civilisationen, rusta sig så gott han kan för att kämpa mot mänsklighetens gissel, mot fascismen och alla yttringar den absoluta staten tar sig. Använd passivt motstånd - motstånd - varhelst du befinner dig, för att sätta stopp för den ateistiska krigsmaskinen innan det är för sent." (Bild: I mitten ses Sophie Scholl.) Foto: Times Higher Education

Snart kom flygbladen till Gestapos kännedom. Dock lyckades aldrig hemliga polisen infiltrera gruppen, inte heller att spåra den.

Det sjätte flygbladet kom, på okända vägar, till England och spreds sedan i tiotusentals exemplar med hjälp av de brittiska flygplanen.

Endast långsamt och försiktigt vidgade Vita rosen sina kretsar. Den viktigaste nya medlemmen var professor Kurt Huber, professor i musikvetenskap och psykologi vid universitetet i München, liksom föreläsare i filosofi. Han gjorde viktiga insatser för de senare flygbladen.

Vad innehöll då flygbladen? De var framför allt appeller till motstånd. Det första inleddes med orden: "Ingenting är ovärdigare för ett kulturfolk än att låta sig regeras utan motstånd av en härs-karklick, hängiven dunkla drif-ter."

Vita rosen tog upp en grundläggande föreställning i nazismen, "historiens tvivelaktiga lagenlighet".

Nazismen var helt präglad av Darwins verklighetsuppfattning. Den innebar att tillvaron är en oav-lätlig antagonism, en kamp mellan raserna, där den bäst utrustade rasen med nödvändighet kommer

Fakta. Vita Rosen

● Vita rosen var namnet på en tysk motståndsgrupp som protesterade mot den nationalsocialistiska diktaturen under

andra världskriget. ● Medlemmarna var huvudsakligen studenter vid universitetet i München, men initiativet

spreds till flera städer. ● Gruppen startades av Hans Scholl och Alexander Schmorell i juni 1942. Utöver dem deltog

Sophie Scholl, Christoph Probst, Willi Graf samt Kurt Huber. Antalet ökade efter hand med både medlemmar och under-

stödjare. ● De spred sina idéer via totalt sex flygblad. Det sista letade sig fram till England och spreds sedan

i tiotusental via brittiska flygplan. ● Vita rosen var verksam fram till den 18 februari 1943, då sysko-

nen Scholl greps och fyra dagar senare avrättades genom hashuggning. Källa: Wikipedia

Foto: Birgitta Bellman

I dag finns ett monument utanför Ludwig Maximilian Universitet i München, Tyskland, till Hans och Sophie Scholls och Vita rosens minne. Foto: Wlipedla

att besegra och förintä de svagare raserna. Man tänkte sig att "historiens hjul" obevekligt rullar åt ett och samma håll, och att den enskilda inte kan ingripa i det. Allt är ödesbestämt, determinismen är total. Men – och det är viktigt – genom denna ödesbestämthet tränger evolutionen ständigt fram.

I det andra flygbladet tog Vita rosen upp ett citat av Hitler: "Ingen kan föreställa sig hur man måste bedra ett folk för att kunna regera det." Lögnen var ett av Hitlers viktigaste grepp. För honom gällde det att ljuga mycket, att ljuga stort, att bortse från alla invändningar och att upprepa lögnen i allt högre röstläge.

Nazisterna gjorde anspråk på att ha en vetenskapligt grundad "världsåskådning", och många av den tidens vetenskapsmän bidrog också gärna till den bilden. Men i grund och botten var alltsammans lögn – ständigt upprepad lögn.

Det tredje flygbladet talar rakt in i vår egen situation. Hur ofta har vi inte hört: "Hurdant samhälle vill vi ha? Vi måste skapa ett rättfärdigt samhälle!" Föreställningen att man kan "skapa" ett samhälle är grunden för alla utopier, även den nazistiska.

Vita rosen skriver: "En stat kan inte konstrueras rent teoretiskt, utan den måste växa, mogna, som den enskilda människan. Men man får inte glömma att i början av varje kultur finns en redan existerande, förberedande form till en stat. Familjen är lika gammal som människan själv."

Det fanns kristna som lät sig bedras av att Hitler talade om Gud. Men det var inte Jesu Kristi Fader han talade om utan det – enligt hans uppfattning – obehagliga Ödet.

I det fjärde flygbladet skrev Vita rosen: "När Hitler på det skändligaste sätt nämner den Allsmäkti-

ges namn, menar han den Ondes makt." Därmed kommer man in på ett ännu djupare skikt av analysen.

Nazismen är inte bara en bedräglig ideologi, den är också demonisk: "Den som fortfarande i dag tvivlar på de demoniska makternas verkliga existens, har inte förstått detta krigs metafysiska bakgrund."

Det femte flygbladet är en förutsägelse om det nya Tyskland, Förbundsrepubliken: "Det kommande Tyskland kan endast vara federalistiskt." När detta skrevs var Stalingrad redan förlorat, och nederlaget var på väg: "Skilj er i tid från allt som rör nationalsocialismen!"

Det sjätte flygbladet slutar med orden: "Vårt folk står inför uppbrottet från nationalsocialismens underkuvande av Europa, inför det nya genombrottet av frihet och anseende."

De sex flygbladen kostade fem unga människors liv.

Den 18 februari 1943 avslöjades syskonen Scholl då de spred sina flygblad i München-universitetets ljusgård. De greps, förhöordes under flera dagar av Gestapo och ställdes sedan inför rätta, där de dömdes för högförräderi till halsbuktning samma dag.

21-åriga Sophies sista ord var: "Vad vi har skrivit, det tycker ju ni alla andra också, ni har bara inte modet att säga det!"

Även Kurt Huber greps och avrättades. Men med sitt mod, sin sanning och sitt offer lade medlemmarna grunden för det nya Tyskland, och inspirerar än i dag unga människor.

Christian Braw

docent vid Åbo Akademi

Fotnot: Se gärna filmatiseringen om Sophie Scholls liv, *Sophie Scholl - de sista dagarna* (2005).

●●●
Den som fortfarande i dag tvivlar på de demoniska makternas verkliga existens, har inte förstått detta krigs metafysiska bakgrund.

Utdrag ur Vita rosens fjärde flygblad

Foto: Pixabay